

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากพันธุกรรมพืชที่ใช้เป็นอาหารในพื้นที่ท้องทะเลติดตำบล
โดยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีพื้นที่ท้องทะเลติดตำบล
ตำบลบ้านโพน อำเภอนongไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

Community Economic Development from Food Plant Genetics Sea Area Primitive
by Creative Economy Concept for Sustainable Development: Sea Area Primitive
Ban Phot Sub-district Nong Phai District Phetchabun Province

ธิดารักษ์ ลือชา^{1*}, สุภัทนี ขุนสิงห์สกุล², ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์³ และสุนี หงษ์วิเศษ⁴
Thidarak Luecha^{1*}, Supattanee Kunsingsakun², Teerapatra Ekphachaisawat³ and Sunee Hongwiset⁴

^{1,2,3}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

⁴อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

^{1,2,3}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchabun Rajabhat University

⁴Lecturer from the Faculty of Business Burapha University

*Corresponding Author Email: thidarak@pcru.ac.th

Received: 9 January 2026 Revised: 24 February 2026 Accepted: 26 February 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโพน อำเภอนongไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สำหรับจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และ 3. เพื่อจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโพน อำเภอนongไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ จำนวน 28 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือการวิจัยมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทชุมชนด้านกายภาพและลักษณะภูมิประเทศมีความอุดมสมบูรณ์ มีพืชท้องถิ่นหลากหลายชนิด ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ทำนาทำไร่และทำประมง มีศาสนสถานสำคัญและมีประเพณีที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน การปกครองเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด (SWOT Analysis) ของตำบลบ้านโพน อำเภอนongไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า 2.1) จุดแข็ง ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติในตำบลบ้านโพนมีความอุดมสมบูรณ์ การคมนาคมภายในตำบลมีความสะดวก พืชท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่นที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น คือ ผัก หูกวางและต้นเครือหมาน้อย มีท้องทะเลติดตำบลที่มีคุณค่าทางธรณีวิทยา มี Home stay สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว ประเพณีเปลี่ยนผ้าอ้อมค์เจดีย์ลอยที่เป็นศูนย์รวมใจของคนในชุมชน มีตลาดนัดชุมชน ซึ่งเป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ 2.2) จุดอ่อน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้พื้นฐานหรือทักษะในการเพิ่มมูลค่าผักหูกวางและเครือหมาน้อย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาดสำหรับการขาย

ผลิตภัณฑ์ 2.3) โอกาส ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านโพนให้มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้พืชท้องถิ่น โดยเฉพาะผัก หูกวางและเครือหมาน้อย มีภาคีเครือข่ายที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ 2.4) ข้อจำกัด อุปสรรค ได้แก่ สภาพอากาศที่ไม่คงที่ อาจทำให้ผักหูกวางและเครือหมาน้อยที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ มีปริมาณไม่สม่ำเสมอ และผลิตภัณฑ์ชุมชนมี หลากหลายผลิตภัณฑ์ในตลาด จึงเป็นการแข่งขันสูงในระบบตลาดภายนอก และ 3) แผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบล บ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบของแผน ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กระบวนการจัดทำแผน กิจกรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จ การติดตามและประเมินผล

คำสำคัญ: การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน, พันธุ์กรรมพืชที่ใช้เป็นอาหาร, พื้นที่ท่องเที่ยวเล็ดดำบรรพ์

Abstract

This research consists purposes were 1. to examine the community context of Ban Phot Subdistrict, Nong Phai District, Phetchabun Province 2. to analyze the strengths, weaknesses, opportunities, and threats (SWOT) for formulating a community economic development plan and 3. to develop a community economic development plan for Ban Phot Subdistrict, Nong Phai District, Phetchabun Province. This study employed a qualitative participatory action research approach. The research instruments included a survey form, interview guidelines, and focus group discussion records. The target group consisted of 28 participants selected through purposive sampling. The data collected from the research instruments were analyzed using content analysis. The research findings revealed that 1) The physical and geographical context of the community is characterized by abundant natural resources and a diversity of local vegetation. Most residents are engaged in agriculture, including rice farming, crop cultivation, and freshwater fisheries. The community is supported by significant religious institutions and long-standing traditions that serve as spiritual anchors for local residents. Local governance emphasizes active public participation 2) The results of the Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats analysis of Ban Phote Subdistrict, Nong Pai District, Phetchabun Province revealed the following 2. 1) Strengths include the abundance of natural resources within the subdistrict and convenient local transportation. Distinctive local plant resources, which differentiate the area from others, include Hu Kwang and Khrua Ma Noi vegetabel. The area also features a prehistoric inland sea site of geological significance, homestay accommodations for tourists, and the traditional robe-changing ceremony of the Floating Chedi, which serves as a spiritual and cultural center for the community. In addition, the community market is well known among both local residents and visitors from outside the area 2. 2) Weaknesses include the lack of basic knowledge and skills among community members in adding value to Hu Kwang and Khrua Ma Noi vegetables, as well as limitations in product development and marketing for community products 2. 3) Opportunities arise from the

strong commitment of the Ban Phote Subdistrict Municipality to promoting community economic development through the utilization of local plant resources, particularly Hu Kwang and Khrueta Ma Noi vegetables, along with the presence of partner networks capable of supporting community economic development initiatives in the area. (4) Threats include unstable weather conditions, which may result in inconsistent availability of naturally growing Hu Kwang and Khrueta Ma Noi vegetables. Furthermore, the wide variety of community products available in the market leads to intense competition in external market and 3) The community economic development plan for Ban Phote Subdistrict, Nong Pai District, Phetchabun Province was developed through a participatory community-based process. The plan comprises the following components: an introduction, objectives, goals, the planning process, activities and success indicators, monitoring and evaluation.

Keywords: Community Economic Development, Food Plant Genetics, Sea Area Primitive

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง รัฐบาลในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ต่างมีหน้าที่แก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตเพื่อการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัย เป็นต้นมา ต่อมาการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมีลักษณะเป็นรูปธรรมหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เมื่อหลวงประดิษฐ์มนูธรรมเสนอเค้าโครงเศรษฐกิจเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ และเมื่อประเทศไทยมีการตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ รวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ซึ่งต่อมาได้มีการปรับเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้ประเทศไทยมีแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจที่กำหนดโดยภาครัฐ แม้จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และไม่ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้ประเทศไทยต้องทบทวนการพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง คือ เหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้เป็นแนวทางการแก้ไขวิกฤต ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญต่อเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชน

แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นแนวคิดหนึ่งที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงการมีส่วนร่วมในชุมชนในทุกมิติ มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าในชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจ ดังนั้นแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน อันนำมาซึ่งความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน

พื้นที่ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วยหมู่บ้าน 13 หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ทำการเกษตรเชิงเดี่ยว ขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ประสบกับปัญหาไม่มีที่ทำกินและไม่สามารถกำหนดราคาพืชผลทางการเกษตรได้ ดังปรากฏผลการวิเคราะห์พื้นที่ของแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านโพน พ.ศ. 2561 – 2565 จากสภาพปัญหาดังกล่าวเทศบาลตำบลบ้านโพนจึงร่วมกับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้แก่ประชาชนในพื้นที่ โดยการสำรวจข้อมูลบริบทชุมชน และประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ โดดเด่นของชุมชน อันจะนำไปสู่การยกระดับรายได้ของชุมชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้น ในการนี้นักวิจัยจึงจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อใช้พืชท้องถิ่นเป็นฐานในการเพิ่มมูลค่า และสร้างรายได้แก่ชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนและเทศบาลตำบลบ้านโกชน เพื่อการผนวกแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเข้ากับแผนพัฒนาตำบลของเทศบาลตำบลบ้านโกชน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเพื่อศึกษาบริบทชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สำหรับจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
3. เพื่อจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เป็นกระบวนการที่ใช้ในการผลิต การกระจายความรู้ รวมทั้งเป้าหมายของการปรับปรุงขีดความสามารถและการปฏิบัติทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในทางปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นจริงทางสังคม ผ่านทางนักวิจัย กลุ่มผู้มีส่วนร่วม และกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบ มีส่วนร่วมถึงประเด็นปัญหาตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ การวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ผลของการวิจัย การเจริญเติบโตและการพัฒนาของผู้มีส่วนร่วมเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบ ผลลัพธ์ที่ต้องการ เพื่อความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงการจัดตั้งรวมกลุ่มหรือองค์กร (Loewenson, 2014; อ้างถึงในสัญญา ยีอราน และศิริไลซ์ วนรัตน์วิจิตร, 2561) เคมมิสและแทกการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1988; อ้างถึงในศิวพร ละม้ายนิล, 2561) ได้เสนอขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นการวางแผน (Plan: P) (2) ขั้นการปฏิบัติ (Action: A) (3) ขั้นการสังเกต (Observation: O) และ (4) ขั้นการสะท้อนผล (Reflection: R)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน

การวางแผนเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการคิดและการตัดสินใจทางเลือกที่ดี ที่สุดในการปฏิบัติงานโดยการเลือกใช้ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานในอนาคต เป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสูงสุด องค์ประกอบของการวางแผนที่สำคัญ คือ (สัญญา เคนาภูมิ, 2563) (1) การกำหนดจุดหมายปลายทาง (Ends) ที่ต้องการบรรลุ (2) วิธีการและกระบวนการ (Means and Process) (3) ทรัพยากร (Resources) และค่าใช้จ่าย (Cost) (4) การนำไปปฏิบัติ (Implementation) และ (5) การประเมินผลแผน (Evaluation)

3. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ โดยสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เรียกว่า อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries: CI) ซึ่งหมายถึงกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิด

สร้างสรรค์เป็นวัตถุดิบสำคัญ (John Hawkins, 2001) ในบริบทประเทศไทย เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง การใช้องค์ความรู้ (knowledge) การสร้างสรรค์งาน (creativity) การใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) และ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผสมผสานเข้ากับหลากหลายทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตความเป็นไทย เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแก่สินค้าและบริการให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ (ชูวิทย์ มิตรชอบ, 2553; ชวัญกมล ดอนขวา, 2559) การนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไปใช้ในระดัชมุขมนในระดับสามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ 4P's คือ (1) คนและชุมชน (people) (2) ผลิตภัณฑ์ (product) (3) การท่องเที่ยว (place) และ (4) การอนุรักษ์ (preserve) (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2556)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบคุณภาพเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **พื้นที่ในการวิจัย** ได้แก่ ชุมชนในตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 13 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านโกชน หมู่ที่ 2 บ้านน้ำวัง หมู่ที่ 3 บ้านโกชน หมู่ที่ 4 บ้านคลองกะบอน หมู่ที่ 5 บ้านคลองไพร หมู่ที่ 6 บ้านซบเตื่อ หมู่ที่ 7 บ้านเนินสวรรค์ หมู่ที่ 8 บ้านซบชมภู หมู่ที่ 9 บ้านโกชน หมู่ที่ 10 บ้านทรัพย์สมบูรณ์ หมู่ที่ 11 บ้านสามแยกตะวันออก หมู่ที่ 12 บ้านโพธิ์เจดีย์ลอย และหมู่ที่ 13 บ้านคลองกะบอนพัฒนา

2. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับบริบทชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งหมดจำนวน 28 คน ประกอบด้วย นายกเทศบาลตำบลบ้านโกชน จำนวน 1 คน กำนันตำบลบ้านโกชน จำนวน 1 คน และตัวแทนหมู่บ้านละ 2 คน จำนวน 13 หมู่บ้าน รวม 26 คน โดยคัดเลือกจากบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน

3. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ 1) แบบสำรวจ (Survey Guideline) ใช้เก็บข้อมูลบริบทชุมชนด้านภูมิศาสตร์และกายภาพด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ของหมู่บ้านทั้ง 13 หมู่บ้านในตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) แบบสัมภาษณ์ (Interview Guideline) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนเพิ่มเติม และ 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้เก็บข้อมูลผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด ของตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ 1) การวิจัยเอกสาร โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ งานวิจัยต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลจากหน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูล จปฐ. แผนชุมชน ข้อมูลเกษตรกร เป็นต้น โดยได้นำเนื้อหาในเอกสารดังกล่าวมาเรียบเรียงเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย 2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด ของตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้ SWOT Analysis

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามโครงสร้างเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้และนำมา

พรรณาคความ บรรยาย สรุปอย่างเป็นระบบ เรียงลำดับตามวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูล (Synthesis) เพื่อให้เห็นภาพรวมของแต่ละประเด็น และนำเข้าสู่การประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาบริบทชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาบริบทชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลได้ ดังนี้

1.1 บริบทชุมชนของตำบลบ้านโกชน์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านภูมิศาสตร์และกายภาพ พบว่า ลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำป่าสัก พื้นที่ดอนและพื้นที่ภูเขา ลักษณะของดิน เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ พื้นที่ป่าไม้เป็นป่าเบญจพรรณหรือป่าผสมผลัดใบ พืชที่ปรากฏในตำบลบ้านโกชน์ ได้แก่ กล้วยหรือก้านตง โดยประชาชนนำไปประกอบอาหารเป็นแกงเลียง หรือแกงคั่ว ถั่วแระ หน่อไม้ป่า ผักไชยา ผักหูกวาง ผักหวานป่า สมุนไพรตาลหม่อน ต้นโปรงฟ้า มันพร้าว มันเส้าร์ กายาน ใบหมี ว่านม่วง กระต่ายปาน แวนแก้ว ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ เครือหนาน้อย ผักชะเลือด ใบส้มกบ พญารากหอม ข่ามะเส็ง และมีภูมิศาสตร์สำคัญ คือ แหล่งซากดึกดำบรรพ์หรือท้องทะเลดึกดำบรรพ์

1.2 บริบทชุมชนของตำบลบ้านโกชน์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสังคม พบว่า ตำบลบ้านโกชน์มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น จำนวน 8,226 คน ด้านการศึกษาตำบลบ้านโกชน์ มีโรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ศาสนสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดคงสมโกชน์ วัดโพธิ์เจติยลอย วัดบ้านโกชน์และวัดน้ำว้าง วัดนธรรมประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีเปลี่ยนผ้าองค์เจติยลอย

1.3 บริบทชุมชนของตำบลบ้านโกชน์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวนและทำไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด มะม่วง มันสำปะหลัง อาชีพประมงปลาที่จับได้ เช่น ปลาช่อน ปลาขาว ปลาสร้อย ปลาหลด ปลากระทิง ปลาเกด มีการรวมกลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มไก่ชนและไก่พื้นเมือง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตมะม่วงคุณภาพเพื่อการส่งออกตำบลบ้านโกชน์ กลุ่ม Home stay กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ และมีตลาดเอกชนจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ตลาดนัดลุงกิจและตลาดสด บุญเดช

1.4 บริบทชุมชนของตำบลบ้านโกชน์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการเมือง พบว่า ตำบลบ้านโกชน์ประกอบด้วย 13 หมู่บ้าน แบ่งเขตปกครองแบ่งออกเป็น 2 เขต คือ เขตที่ 1 ประกอบด้วยหมู่ที่ 1, 3, 4, 5, 11, 12 และ 13 เขตที่ 2 ประกอบด้วยหมู่ที่ 2, 6, 7, 8, 9 และ 10 การบริหารการปกครองในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านโกชน์จะดำเนินการผ่านสมาชิกสภาเทศบาลและประสานกับผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านเพื่อสำรวจความต้องการของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านผ่านการประชาคม

2. ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด (SWOT Analysis) ของตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด (SWOT Analysis) ของตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ 1) จุดแข็ง ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติในตำบลบ้านโพนมีความอุดมสมบูรณ์ การคมนาคมภายในตำบลมีความสะดวก พืชท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่นที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น คือ ผักหวานและต้นเครือหมาน้อย มีท่องเที่ยวเล็กดำบรรพ์ที่มีคุณค่าทางธรณีวิทยา มี Home stay สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว ประเพณีเปลี่ยนผ้าองค์เจดีย์ลอยที่เป็นศูนย์รวมใจของคนในชุมชน มีตลาดนัดชุมชน ซึ่งเป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ 2) จุดอ่อน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้พื้นฐานหรือทักษะในการเพิ่มมูลค่าผักหวานและเครือหมาน้อย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาดสำหรับการขายผลิตภัณฑ์ 3) โอกาส ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านโพนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้พืชท้องถิ่น โดยเฉพาะผักหวานและเครือหมาน้อย มีภาคีเครือข่ายที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ 4) ข้อจำกัด อุปสรรค ได้แก่ สภาพอากาศที่ไม่คงที่ อาจทำให้ผักหวานและเครือหมาน้อยที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ มีปริมาณไม่สม่ำเสมอ และผลิตภัณฑ์ชุมชนมีหลากหลายผลิตภัณฑ์ในตลาด จึงเป็นการแข่งขันสูงในระบบตลาดภายนอก

3. แผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เกิดจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาบริบทชุมชนและ SWOT Analysis

ผลการวิจัยพบว่า แผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาบริบทชุมชนและ SWOT Analysis ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลได้ ดังนี้

3.1 บทนำ ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา ตลอดจนมีโบราณสถานที่และประเพณีเก่าแก่ที่เป็นที่รู้จัก พืชสำคัญที่สามารถนำมาแปรรูปเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ คือ ผักหวานและเครือหมาน้อย ซึ่งเป็นพืชที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ หากมีการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเติม ดังนั้น จึงจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อใช้พืชท้องถิ่นเป็นฐานในการเพิ่มมูลค่า สร้างผลิตภัณฑ์ และสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

3.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาการปลูกและแปรรูปพืชท้องถิ่นให้ได้มาตรฐาน
- 2) เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีเอกลักษณ์จากพืชในชุมชน
- 3) เพื่อเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน

3.3 เป้าหมาย

- 1) เพิ่มพื้นที่ปลูกผักหวานและเครือหมาน้อย เพื่อให้มีวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ
- 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ผักหวานและเครือหมาน้อยที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน
- 3) พัฒนาช่องทางการตลาดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

3.4 กระบวนการจัดทำแผน

- 1) สํารวจบริบทชุมชนด้านภูมิศาสตร์และกายภาพ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ
- 2) จัดดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด (SWOT Analysis) ของชุมชน
- 3) จัดทำ (ร่าง) แผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 4) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ (ร่าง) แผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 5) ปรับปรุง (ร่าง) แผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความถูกต้อง ความสอดคล้องและความเป็นไปได้ของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
- 6) จัดประชุมประชาคมเพื่อนำเสนอแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

3.5 กิจกรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จของแผน ปรากฏดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 กิจกรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน์

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบหลัก	หน่วยงาน/ภาคีที่เกี่ยวข้อง	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
1	การสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	ปี พ.ศ.2568	เทศบาลตำบลบ้านโกชน์	ม.ราชภัฏเพชรบูรณ์ พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ	มีการลงนาม MOU อย่างน้อย 3 หน่วยงาน
2	การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากผัก Huckwang และเครื่องหมาน้อย โดยนักวิชาการจาก ม.ราชภัฏเพชรบูรณ์ พัฒนาสูตรอาหารจากผัก Huckwang และเครื่องหมาน้อย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่	ปี พ.ศ. 2568–2569	ม.ราชภัฏเพชรบูรณ์	ม.ราชภัฏเพชรบูรณ์	มีผลิตภัณฑ์ใหม่จำนวน 9 รายการ ได้แก่ ข้าวต้ม Huckwang อินทนิล Huckwang (หยดมรกต) ครอบแครงจากผัก Huckwang กุยช่วยผัก Huckwang ไข่มรกต พุดดิ่งจากใบเครื่องหมาน้อย ยาไข่แมงดาทะเลตึกดำบรรพ์ ต้มปลา ร้าเนื้อหอยตึกดำบรรพ์ ยาสาหร่าย ย่างนํ้ามันงา

3	การอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากผักหูกวางและเครื่องหมาน้อย โดยวิทยากรจาก ม. ราชภัฏเพชรบูรณ์ ทำการอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร ได้แก่ ข้าวยาโบหูกวาง อินทนิลหูกวาง (หยมมรกต)	ปี พ.ศ.2568	ม.ราชภัฏเพชรบูรณ์	เทศบาลตำบลบ้านโกชน	ชาวบ้านเข้าร่วมอบรมไม่น้อยกว่า 100 คน
4	การเผยแพร่สูตรอาหารจากผลิตภัณฑ์อาหารจากผักหูกวางและเครื่องหมาน้อยจำนวน 9 สูตร เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวบ้าน/ชุมชนมีอาชีพและมีรายได้เสริมต่อไป	ปี พ.ศ.2568	เทศบาลตำบลบ้านโกชน ม.ราชภัฏเพชรบูรณ์	พัฒนาชุมชน	จำนวนประชาชนที่เข้าถึงสูตรอาหาร
5	การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์อาหารจากผักหูกวางและเครื่องหมาน้อย	ต่อเนื่อง	เทศบาลตำบลบ้านโกชน ม.ราชภัฏเพชรบูรณ์	พัฒนาชุมชน	ยอดขายเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 20
6	การขยายพันธุ์และส่งเสริมการปลูก	ต่อเนื่อง	เทศบาลตำบลบ้านโกชน	เกษตรอำเภอ	มีครัวเรือนปลูกเพิ่มขึ้น 30 ครัวเรือน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อเพื่อศึกษาบริบทชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า บริบทด้านภูมิศาสตร์และกายภาพ ประกอบด้วยลักษณะภูมิประเทศ พืชท้องถิ่นและแหล่งชากดักดำบรรพ์หรือท้องทะเลดักดำบรรพ์ ด้านสังคมประกอบด้วยจำนวนประชากรทั้งสิ้น สถานศึกษา ศาสนสถานที่สำคัญ และวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีเปลี่ยนผ้าองค์เจดีย์ลอยด้านเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตร มีการรวมกลุ่ม และมีตลาดเอกชน ด้านการเมือง แบ่งเขตปกครองแบ่งออกเป็น 2 เขต และการบริหารการปกครองดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยผ่านสมาชิกสภาเทศบาลและผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน

2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สำหรับจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พบว่า ตำบลบ้านโกชน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจุดแข็งด้านทรัพยากรธรรมชาติ สภาพภูมิศาสตร์ การคมนาคม วัฒนธรรมประเพณีที่มี

ความโดดเด่น จุดอ่อน ได้แก่ ทักษะของประชาชนในด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ โอกาส คือ การสนับสนุนของเทศบาลและภาคีเครือข่าย ข้อจำกัด อุปสรรค คือ สภาพอากาศที่ไม่คงที่

3. เพื่อจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ แผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าองค์ประกอบของแผน ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กระบวนการจัดทำแผน กิจกรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จ การติดตามและประเมินผล

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. บริบทชุมชน พบว่า ตำบลบ้านโกชนมีลักษณะทางกายภาพอุดมสมบูรณ์ พื้นที่มีทั้งลักษณะที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ มีลำน้ำป่าสักไหลผ่าน และพื้นที่ภูเขา จึงสามารถทำเกษตรทั้งทำนาและทำไร่ รวมทั้งทำประมงได้ผลผลิตดี ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเป็นทั้งแหล่งอาหารและแหล่งรายได้ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามฤดูกาล และประกอบอาชีพอื่นหมุนเวียนตลอดทั้งปี เช่น รับจ้างเก็บผลผลิตทางการเกษตร แปรรูปผลผลิตจากการทำประมงเพื่อขาย ปลุกพืชระยะสั้นหลังการทำนา ดังนั้น บริบทชุมชนด้านกายภาพจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของประชาชนสอดคล้องกับนิลวดี พรหมพักพิง และคณะ (2562) ที่ศึกษาวิถีการดำรงชีพของครัวเรือนเกษตรกรในชนบทอีสานแล้วพบว่าทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากจะมีความสำคัญต่ออาชีพการเกษตรแล้ว ยังเป็นแหล่งยังชีพแบบอื่น ๆ โดยทั้งเป็นแหล่งอาหารและรายได้ อย่างไรก็ตามการประกอบอาชีพด้านเกษตรของประชาชนตำบลบ้านโกชนเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อขาย จึงเกิดการแผ้วถางเพื่อขยายพื้นที่การเกษตร ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พืชท้องถิ่นมีจำนวนลดลงจากการถูกตัดทิ้ง บริบทชุมชนด้านเศรษฐกิจพบว่ามีการรวมกลุ่มอาชีพ แต่กลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ยังขาดกิจกรรมการพัฒนาอาชีพที่ชัดเจน มีเพียงการร่วมกิจกรรมที่จัดโดยเทศบาลตำบลบ้านโกชน มีเพียงวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตมะม่วงคุณภาพเพื่อการส่งออก และกลุ่มทอเสื่อกกที่มีการรวมกลุ่มกันพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มอาชีพทั้งสองกลุ่มมีผู้นำกลุ่มที่มีความสามารถและมีภาวะผู้นำ โดยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตมะม่วงคุณภาพเพื่อการส่งออกมีเลขานุการที่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความรู้ด้านระบบตลาดมาใช้วางแผนการผลิตมะม่วง จนสามารถผลิตมะม่วงนอกฤดูเพื่อส่งออกต่างประเทศได้ตลอดทั้งปี ในขณะที่กลุ่มทอเสื่อกกมีประธานกลุ่มที่มีความกระตือรือร้น เปิดรับความรู้และความคิดใหม่ ๆ กล้าคิดและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี จึงส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จ มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับลลิตา พิมทา (2564) และวริศ ไกยสิทธิ์ (2562) ที่พบว่า ลักษณะผู้นำที่มีความรู้ ความเข้าใจในการทำธุรกิจเป็นอย่างดี ตัดสินใจเด็ดขาดและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ

2. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด (SWOT Analysis) ของตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนแลกเปลี่ยนข้อมูล ส่งผลให้ประชาชนรู้จักและภูมิใจในชุมชนของตนเอง ดังที่มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น (2566) อธิบายไว้ว่า การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมช่วยให้ชุมชนได้เห็นคุณค่า ทั้งการแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ในการวิเคราะห์ภาวะชีวิตของชุมชนและการวางแผน ผลของการ

SWOT Analysis นำไปสู่การสังเคราะห์แผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มีองค์ประกอบของแผนครบถ้วนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กระบวนการจัดทำแผน กิจกรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ องค์ประกอบของการวางแผนที่ระบุว่าองค์ประกอบของการวางแผนที่สำคัญ คือ การกำหนดจุดหมายปลายทาง (Ends) ที่ต้องการ บรรลุ ได้แก่ จุดมุ่งหมายหรือเป้าประสงค์ (Goals) วัตถุประสงค์ (Objective) เป้าหมาย (Targets) วิธีการและกระบวนการ ทรัพยากร การนำแผนไปปฏิบัติและการประเมินผลแผน (สัญญา เคนาภูมิ, 2563) ผลจาก SWOT Analysis ยังพบว่า พื้นที่ที่มี ลักษณะทางธรณีวิทยาที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น คือ แหล่งซากดึกดำบรรพ์หรือท้องทะเลดึกดำบรรพ์ ส่งผลให้ตำบลบ้านโกชนมี ทรัพยากรที่มีความโดดเด่นและสามารถนำไปพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านอื่น เช่น การท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ที่เกี่ยวกับท้องทะเลดึกดำบรรพ์

3. แผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วยกิจกรรมการแปรรูปพืชท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์อาหารจำนวน 9 ชนิด เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผักหวานและในเครือหมาน้อย ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์อาหารดังกล่าวเป็นนวัตกรรมอาหารที่มีความแตกต่างจากอาหารโดยทั่วไป มีคุณค่าทางโภชนาการ ความเป็นเอกลักษณ์และสะท้อนคุณค่าของพืชท้องถิ่นนอกจากนี้ยังมีกิจกรรมพัฒนาความสามารถของประชาชนในการแปรรูป การสร้างการตลาดเพื่อขาย ผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการปลูกและการขยายพันธุ์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยเป็นการใช้ องค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีความแปลกใหม่ที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชน โดยนำกลยุทธ์คนและชุมชน (People) ผลิตภัณฑ์ (Product) และการอนุรักษ์ (Preserve) (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2556) มาใช้ในการจัดทำแผน การนำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปผนวกเข้ากับแผนพัฒนาตำบลของเทศบาลตำบลบ้านโกชน จะเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน โดยใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากพันธุกรรมพืชที่ใช้เป็นอาหารในพื้นที่ตำบลบ้านโกชน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) และนำเสนอแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็น เครื่องมือในการพัฒนาโดยเฉพาะ ทั้งนี้ แผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็น แบบจำลองการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากพืชอาหาร ท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การค้นหาและยืนยันคุณค่าพันธุกรรมพืชในเชิงอัตลักษณ์ (2) การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (3) การเพิ่มมูลค่าด้วยนวัตกรรมอาหารและการตลาดเชิงสร้างสรรค์ และ (4) การ เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 บริบทด้านกายภาพของพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ส่งผลให้ประชาชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มที่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขาดแคลนขึ้นในอนาคต ดังนั้น เทศบาลตำบลบ้านโกชนจึงควรมีนโยบาย กิจกรรมหรือมาตรการในการใช้

ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนมีการอนุรักษ์ ดูแลรักษาและป้องกันไม่ให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินขีดความสามารถ อันนำมาซึ่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1.2 เทศบาลตำบลบ้านโพนควรเชื่อมโยงแผนการพัฒนาเศรษฐกิจเข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น และมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพิ่มเติมทุกปีงบประมาณ เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมีความต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่อื่น เช่น พื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล พื้นที่ในเขตเทศบาลเมือง เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาในบริบทที่แตกต่างกัน

2.2 การศึกษาครั้งต่อไป ควรมีศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ มีความหลากหลายในเชิงมิติมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในประเด็นอื่น โดยใช้ข้อได้เปรียบของชุมชนเป็นหลัก เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยเน้นการท่องเที่ยวแหล่งซากดึกดำบรรพ์

เอกสารอ้างอิง

ขวัญกมล ดอนขวา. (2559). แบบจำลองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์มีผลต่อยุทธศาสตร์ระยะยาวการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย. (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี: นครราชสีมา.

ชูวิทย์ มิตรชอบ. (2553). เศรษฐกิจสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า. *วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมมาธิราช*, 5(1), 81-114.

นิลวดี พรหมพิงพิง และคณะ. (2562). ทรัพยากรธรรมชาติกับวิถีชีวิตของครัวเรือนเกษตรกรรายย่อยในชนบทอีสาน. *วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 32(3), 123-144.

ปัญญาวัฒน์ จุฑามาศ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเข้มแข็งของชุมชนบ้านนาสะอั่งตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 10(1), 110-119.

พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันพัฒนศาสตร์*, 7(1), 1-70.

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น. (2566). *การศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม*. มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น.

ลลิตา พิมทา. (2564). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชุมชนในแอ่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(5), 17-31.

วริช ไกยสิทธิ์ (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน. (การค้นคว้าแบบอิสระสาขารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่.

ศิวพร ละม้ายนิล. (2561). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพนักวิจัยชุมชน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก*. (ปริญญาานิพนธ์สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: กรุงเทพมหานคร.

สัญญา เคนาภูมิ. (2563). แนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัญญา ยี่อราน และศิริไลซ์ วรรณวิจิตร. (2561). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสู่ความสำเร็จการเปลี่ยนแปลงนโยบายในระบบสุขภาพ. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 5(3), 263-274.